

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ВИДІВ ВИЩОЇ ВОДНОЇ РОСЛИННОСТІ БАСЕЙНУ РІЧКИ СУЛИ В ОЗЕЛЕНЕННІ ВОДОЙМ

Старовойтова М.Ю.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова (м. Київ)

Водна і повітряно-водна рослинність є провідним компонентом перезволожених екосистем. Вона відіграє виключно важливу роль у підтриманні екологічної рівноваги у водоймах і природних ландшафтах в цілому. Значна кількість водної та повітряно-водної рослинності відзначається високими декоративними властивостями.

Досліджувана нами територія за геоботанічним районуванням України [1] розташована в межах Лісостепової зони, Лівобережно-Дніпровської підпровінції Європейсько-Сибірської Лісостепової області.

Вища водна рослинність басейну річки Сули нараховує 113 судинних видів, переважна більшість яких відзначається декоративними властивостями. Однак, потенціал декоративних рослин використовується ще не достатньо. Це обумовлено неопрацьованістю ще багатьох питань, зокрема, еколого-біологічних особливостей видів у зв'язку з використанням їх в озелененні водойм як природних біофільтрів, не визначеною кількістю "посадкового матеріалу" для формування композицій, брак території придатних для створення декоративних оздоблень, низькою матеріальною базою для облаштування штучних водоймищ.

Метою нашого дослідження було встановити видову різноманітність вищої водної рослинності басейну річки Сули придатну для використання в озелененні, обґрунтування принципів відбору та вирощування видів вищої водної рослинності у природних та штучних водоймах.

Польові дослідження проводились за допомогою детально-маршрутного та рекогносцирувального методів.

У флорі басейну р. Сули нами виявлено 20 видів рослин, які можуть бути успішно використані для озеленення природних та штучних водоймищ. Зокрема, досить перспективними для формування декоративних композицій, на нашу думку, є наступні: *Nuphar lutea* (L.) Smith, *Nymphaea alba* L., *Stratiotes aloides* L., *Salvinia natans* L., *Ceratophyllum demersum* L., *Acorus calamus* L., *Alisma plantago-aquatica* L., *Butomus umbellatus* L., *Typha latifolia* L., *T. laxmannii*

Lepech., *Sagittaria sagittifolia* L., *Glyceria arundinacea* Kunth., *Carex pseudocyperus* L., *Iris pseudoacorus* L., *Phragmites australis* (Cav.) Trin ex Steud., *Scirpus lacustris* L., *Vallisneria spiralis* L., *Mentha aquatica* L., *Hydrocharis morsus-ranae* L., *Spirodela polirrhiza* (L.) Schleid., *Batrachium trichophyllum* (Chaix) Bosch.

Основними ознаками при відборі видів для створення декоративних композицій мають бути: зовнішній вигляд в період вегетації, тривалість та масовість цвітіння, невибагливість до умов зростання, простота і легкість вирощування та розмноження. Важливе значення має також різночасове цвітіння всіх компонентів експозиції та естетичний вигляд рослини після цвітіння і плодоношення.

За цими показниками, серед видового фіторізноманіття ВВП (вищої водної рослинності) басейну р. Сули, можна виділити значну кількість рослин таких, які можна рекомендувати по краю водойми як природної так і штучної. Це *Phragmites australis*, всі види роду *Typha*, особливо *T. laxmannii* з дуже довгими вузькими листками і такими ж султанами, *Alisma plantago-aquatica*, *Butomus umbellatus*, *Sagittaria sagittifolia*, види роду *Spartanium*, *Acorus calamus*, *Glyceria arundinacea*, *Carex pseudocyperus*, *Iris pseudoacorus*, *Mentha aquatica*. З числа декоративних рослин з плава-

ючими на поверхні води листками на першому місці слід поставити *Nymphaea alba*, *Nuphar lutea*, які вирізняються не тільки великими дуже гарними квітками, але й тривалим цвітінням. Не менш декоративними, особливо під час цвітіння є плаваючі на поверхні води куртини *Hydrocharis morsusranae*, *Spirodela polirrhiza*, *Salvinia natans*, *Stratiotes aloides*. Серед прикріплених, занурених у товщу води, перспективними у використанні є *Vallisneria spiralis*, *Potamogeton lucens* L., *Ceratophyllum demersum*. Всі ці види можуть бути джерелом "посадкового матеріалу" для практичного використання.

Щодо особливостей вирощування декоративних видів ВВР басейну р. Сули у штучних та природних водоймах, встановлено, що найневибagливішими, є види, які вирощуються живцями з різною довжиною кореневищ, приживання яких залежить від складу донних відкладів. Як відомо, на піщаних донних відкладах відсоток живців, що приживаються вищий ніж на мулистих.

Серед декоративних видів водних та повітряно-водних рослин чимало регіонально-рідкісних: *Salvinia natans*, *Nymphaea alba*, *Nuphar lutea*, *Acorus calamus*, *Ceratophyllum demersum* [2], тому введення цих раритетних видів ВВР в культуру сприятиме вирішенню питання їх охорони.

Література

1. Геоботаничне районування Української РСР. – К.: Наук. думка, 1977 – 304 с.
2. Чорна Г.А. Флора водойм і боліт Лісостепу України. Судинні рослини / Г.А.Чорна – К.: Фітосоціоцентр, 2006. – 184 с.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ ФЕНОРИТМОВ ДРЕВЕСНЫХ ФИТОНЦИДНЫХ РАСТЕНИЙ В УСЛОВИЯХ ЗАЩИЩЕННОГО ГРУНТА ДОНЕЦКОГО БОТАНИЧЕСКОГО САДА НАН УКРАИНЫ

Ткачук Л.П., Великоридько Т.И., Усольцева О.Г.
Донецкий ботанический сад НАН Украины

В коллекции фондовых оранжерей Донецкого ботанического сада НАН Украины (ДБС) содержится 269 видов, разновидностей, форм тропических и субтропических фитонцидных растений, в том числе 172 – древесные (53 вида деревьев и 119 кустарников), способные выделять летучие фитиорганические соединения, снижающие уровень микробных клеток в воздухе закрытых помещений [3,6]. Определение их феноритмов имеет не только научно-познавательное, но и практическое значение, являясь основополагающим при характеристике биологических особенностей интродуцентов и необходимым для разработки технологии культивирования и рекомендаций по уходу, содержанию в зимних садах и в интерьерах разных типов. Метод исследований – интродукционный эксперимент с использованием многолетних фенологических данных с применением ботанико-географо-геологической оценки [2]. Анализ многолетних данных (1978-2008 гг.) позволил высказать мнение, что растения следует изучать не только с учетом их ареалов [4], а и с учетом макротерриторий суши Земли, так как с геологией Земли связаны формирование её флоры и уровень экологической адаптивности [1]. Нами определены ритмы развития 53 видов деревьев и 119 видов, разновидностей, форм кустарников из разных макротерриторий: геосинклинальные пояса (ГП), части геосин-